

Norges Fondsmeglerforbund

The Association of Norwegian Stockbroking Companies
Stiftet 5. oktober 1915

Finansdepartementet
Finansmarkedsavdelingen
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

FINANSDEPARTEMENTET
03.MAI 2004
SAKSNR.: 03/2212-28
ARKIVNR.: 413.11

30. april 2004

Høring - forslag til endring av verdipapirhandelloven § 8-13 om sikkerhetsstillelse for verdipapirforetak

Det vises til departementets brev 3. mars 2004

1 Innledning

Norges Fondsmeglerforbund er enig i at det er nødvendig å etablere et kollektivt sikringsfond og at vphl § 8-13 må endres for å hjemle plikten til deltagelse i et slikt sikringsfond. Vi er videre enig i at de nærmere detaljer for sikringsfondets virksomhet og organisering bør inntas i forskrifter.

2 Lovbestemmelsen

Norges Fondsmeglerforbund mener at lovteksten i vphl § 8-13 bør utformes slik at den blir mer lik innholdet i EU-direktivets artikkel 2 og artikkel 4. Begrunnelsen for dette er vphl § 8-13 ikke bare bør leses som en "plikregel" for verdipapirforetakene. Det bør fremgå klarere hvilke rettigheter verdipapirforetakenes kunder har. Andre lands lovbestemmelser er også mer spesifikke på hvilke midler som er dekket av sikringsfondet, størrelsen på dekningsbeløpet og når krav kan rettes mot sikringsfondet. Vi viser til vårt notat som ble vedlagt ved forrige høringsrunde.

Vi tillater oss å foreslå flg. lovtekst i vphl § 8-13:

§ 8-13 skal lyde:

Verdipapirforetak som har tillatelse i henhold til § 7-1 første ledd til å yte investeringstjenester angitt i § 1-2 første ledd nr. 1-4, skal være medlem av Verdipapirforetakenes Sikringsfond.

Fondets formål er å dekke tap på klientmidler hos et medlem for opptil 20 000 Euro pr klient. Sikringsfondet skal dekke tap på klientmidler som er erkjent eller rettskraftig avgjort så snart som mulig og senest tre måneder etter at:

- a) Kredittilsynet har kommet til at et medlem etter tilsynets oppfatning verken er eller vil bli i stand til å tilbakebetale klientmidler og dette har sammenheng med medlemmets økonomiske stilling. Kredittilsynet skal ta standpunkt til spørsmålet senest 21 dager etter at Kredittilsynet har fått kjennskap til at medlemmet ikke har tilbakebetalt klientmidler som er forfalt til betaling og at dette har sammenheng med medlemmets økonomiske stilling, eller
- b) domstol har avsagt kjennelse om konkursbehandling eller gjeldsforhandling

I særlige tilfeller kan departementet forlenge fristen med inntil tre måneder. Fristen kan maksimalt forlenges med til sammen ni måneder.

Med klientmidler menes

- a) penger som investorer har til gode eller eier og som oppbevares for dem av verdipapirforetaket i forbindelse med investeringstjenestevirksomhet
- b) finansielle instrumenter som investorer eier og som oppbevares, administreres eller forvaltes for dem av verdipapirforetaket i forbindelse med investeringstjenestevirksomhet

Departementet kan fastsette nærmere regler om hva som skal regnes som klientmidler.

Fondets forpliktelser finansieres av medlemmene slik at deres ansvar er prinsipalt proratarisk, subsidiært solidarisk. [Departementet] kan fastsette nærmere regler om finansiering av forpliktelsene og fordelingen av ansvaret.

Departementet kan gi nærmere regler om Verdipapirforetakenes Sikringsfond, herunder om fondet og dets virksomhet, hvem som plikter å være medlem i fondet, ansvarets omfang og om rettigheter og plikter for medlemmene og mulige skadelidte.

Fondet kan ikke gjøre gjeldende andre innsigelser overfor skadelidte enn de innsigelser verdipapirforetaket selv har i forhold til skadelidte.

Departementet kan bestemme i hvilken grad reglene om Verdipapirforetakenes Sikringsfond skal gjelde for kredittinstitusjoner eller utenlandske foretak som yter investeringstjenester i Norge. Departementet kan bestemme at enkelte grupper av investorer eller enkelte typer krav ikke behøver å være dekket av sikkerheten.

3 Størrelse på fondet

I høringsnotatet legges det opp til at fondet skal ha en størrelse på mellom 20 og 50 millioner kroner og at den størrelse skal nås over en periode på tre år.

Norges Fondsmeglerforbund mener at det ikke er behov for et fond av den størrelse som foreslått i høringsnotatet. Dessuten mener vi at den største andelen av fondets midler bør bestå av garantier fra medlemmene. Grunnen er at vi mener risikoen for at fondet må gå til utbetalinger er svært liten. Dersom fondet må gå til utbetalinger, kan fondet kreve innbetalinger av medlemmer i samsvar med deres garantiansvar og følgelig er det lite behov

for kontante midler i fondet. Garantien kan utformes slik at innbetalinger til fondet skjer meget raskt.

Når det gjelder risiko for utbetalinger fra fondet, vil vi vise til at Kredittilsynet opplyser at verdipapirforetak betaler mellom 30 000 til 100 000 kroner for en garanti på 25 millioner kroner, dvs en garantipremie på mellom 0,12 pst og 0,4 pst. Dette premienivået indikerer at garantistene anser risikoen for utbetaling etter garantien som svært liten selv under dagens regelverk hvor garantien hefter for "ethvert ansvar". Når dekningsområdet reduseres til – i praksis – konkurs og underslag av klientmidler, er det åpenbart at risikoen for utbetaling blir langt mindre.

Dersom det skal fastsettes en bestemt størrelse på et garantifond må det selvsagt ses hen til hvilke lovbestemte plikter verdipapirforetak har til beskyttelse av klientmidler, erfaringer med intern kontroll i og ekstern kontroll med verdipapirforetak, størrelse av og utbetalinger fra garantifond i sammenlignbare land samt erfaring med konkurser i Norge.

Det følger av Vppl § 9-1 pkt 3 at verdipapirforetaket skal oppbevare

"finansielle instrumenter og midler tilhørende investorene atskilt fra foretakets egne midler og for øvrig treffer tilfredsstillende tiltak med sikte på å verne investorenes rettigheter og forhindre at verdipapirforetaket benytter investorenes midler for egen regning"

Det norske regelverket fastsetter at verdipapirforetak ikke kan motta innskudd i sin alminnelighet. De fordringer på penger som kundene har på et verdipapirforetak er enten:

- krav på et salgsproveny etter at verdipapirforetaket har solgt verdipapirer for kunden (også aktiv forvaltning) og/eller
- innbetaling av forskudd på kjøpesum ved ordre om kjøp av verdipapirer (også aktiv forvaltning) og/eller
- innbetaling av marginer i forbindelse med sikkerhetsstillelse for derivathandel

Slike midler skal holdes atskilt fra foretakets egne midler og innsettes således på en egen klientkonto. I en eventuell konkurs vil kundene – som eier pengene på klientkontoen – være separatister. Disponering av klientmidler uten kundens samtykke/fullmakt er for øvrig etter norsk rett ulovlig og straffbart.

Det samme prinsippet gjelder for finansielle instrumenter. De befinner seg på konto i VPS gitt at det dreier seg om VPS-registrerte verdipapirer. VPS-konti er i kunders navn og verdipapirforetakene kan ikke disponere over kunders konti med mindre det skjer etter kundens samtykke/fullmakt, for eksempel i forbindelse med salg eller utlån. Det er altså ikke slik at kunden oppbevarer verdipapirer hos verdipapirforetaket, slik tilfellet er i andre land som ikke har tilsvarende VPS-system som i Norge. Utenlandske verdipapirer som verdipapirforetak kjøper for kunder oppbevares ofte i det norske verdipapirforetakets depot i utenlandsk bank, verdipapirsentral eller oppgjørssentral. Verdipapirforetaket skal protokollere i egne oppgaver hvem som eier disse verdipapirer. Dersom verdipapirforetaket går konkurs, vil eierne av verdipapirene etter norsk rett opptre som separatister. (Det kan dog tenkes tilfeller hvor andre lands lover ikke anerkjenner denne separatistretten).

Norske verdipapirforetak opptrer normalt som kommisjonærer og kommisjonslovens § 53 kommer til anvendelse. Bestemmelsen innebærer at verdipapirer som er overlatt til

verdipapirforetaket for salg forblir selgerens eiendom, og vil være gjenstand for vindikasjon dersom salget ikke er gjennomført ved konkursåpning. Tilsvarende vil verdipapirer som er innkjøpt for kundens regning og som kunden har betalt, kunne vindiseres.

Foruten de plikter som følger av vphl § 9-1 vises til at verdipapirforetakene er underlagt internkontrollforskriften av 20 juni 1997 nr 1057. Det stilles omfattende krav til verdipapirforetak til interne rutiner og intern kontroll med virksomheten. Verdipapirforetakene er dessuten underlagt et meget profesjonelt Kredittilsyn.

Det er mest nærliggende er å sammenligne med ordningene i Danmark og Sverige. I Sverige er det ingen fondsoppbygging. I Danmark er kravet til størrelse på Fondsmæglerafdelingen DEK 10 mill. I Pengeinstitutafdelingen er dessuten DEK 17,66 mill avsatt til dekning av deponerte verdipapirer.

Det har ikke vært utbetalinger under den svenske ordningen. I Danmark har det vært en utbetaling på DKK 11,6 mill i 1999. Fondet vil få tilbakebetalt i dividende 8,1 mill slik at nettoutbetalingen blir DKK 3 mill.

Det kan for øvrig tilføyes at både det svenske og det danske verdipapirmarked er langt større enn det norske.

I Norge har vi i nyere tid hatt en konkurs som ville ledet til utbetaling; nemlig konkursen i NOKA i 1997. Som kjent ble vedkommende eier og leder av verdipapirforetaket dømt til langvarig fengselsstraff for underslag av klientmidler. Det dreide seg i hovedsak om utenlandske verdipapirer i depot i utlandet.

Fra denne konkursen er følgende tall av interesse:

- Anmeldte krav: 266 mill
- Godkjente krav: 190 mill
- Godkjent under daværende meglergaranti: 186 mill
- 4 fordringshavere på til sammen 155 mill
- Overskudd på klientkonto (penger)

Dersom det legges til grunn at man i Norge hatt et investorgarantifond i samsvar med EU-direktivet, men med høyere dekning pr investor (NOK 200 000 mot 20 000 Euro) ville:

- 53 kunder ha fått 10,6 mill fra fondet
- 11 kunder i tillegg muligens fått 2,2 mill fra fondet

Gitt en fordeling ut fra dekkede klientkonti og dekkede transaksjoner ville et verdipapirforetak med 5 pst av antall dekkede beholdninger av klientkonti og dekkede transaksjoner måtte dekke mellom NOK 0,5 og 0,6 mill

Moe Securities ASA gikk konkurs i mars 2003. Det ble ikke nødvendig med utbetaling under garantien

Etter vår oppfatning bør det være tilstrekkelig at fondet har en størrelse på 10 mill kroner, hvorav 25 pst består av garantier.

4 Administrasjon av fondet

Norges Fondsmeglerforbund mener at fondet bør organiseres som en næringsdrivende stiftelse etter lov av 15. juni 2001 nr 59 dog slik at departementet kan bestemme at visse av stiftelseslovens bestemmelser ikke skal gjelde, herunder bestemmelsene om omdanning av stiftelser. Det bør fastsettes bestemmelser i forskriftene knyttet til vphl § 8-13 om at fondet og fondets vedtekter skal være godkjent av departementet (Kredittilsynet). Videre bør det fastsettes krav til hva fondets vedtekter skal inneholde for eksempel bestemmelser om fondets organisering, vilkår for medlemskap, tap av medlemskap og prinsipper for fordeling av avgifter og garantier. Videre bør det fastsettes bestemmelser som gir fondet rett til å kan granske medlemmenes regnskaper og revisjonsforhold samt vurdere deres forvaltning. I den sammenheng må fondet kunne kreve at et medlem legger frem dokumenter mv og andre opplysninger som fondet anser nødvendig.

Kredittilsynet tar ikke stilling til hvem som bør administrere fondet. Det følger av EU-direktivet at det ikke er noe til hinder for at bransjeorganisasjoner administrerer fondet. I Norge er det også en tradisjon for dette, jfr banksikringsfondet.

Norges Fondsmeglerforbund mener at den daglige drift bør kunne administreres av en bransjeorganisasjon og vil tilby oss å påta oss denne oppgaven. Vi mener å besitte den nødvendige kompetansen og har – eller vil kunne skaffe – de ressurser som kreves for en forsvarlig og kostnadseffektiv drift av fondet. Vi er selvsagt inneforstått med at fondet må være underlagt offentlig tilsyn og at Kredittilsynet må spille en aktiv rolle for eksempel gjennom styrerepresentasjon. Vi antar at administrasjon blir et tema i det videre arbeid med rettsgrunnlaget for fondets organisering og virksomhet, og vil kunne komme tilbake med et konkret forslag til hvorledes vi kunne tenke oss å utføre administrasjonen.

Med vennlig hilsen

NORGES FONDSMEGLERFORBUND

for

Per Broch Mathisen
Adm dir

Karin Faugen